

ดอกไผ่ใบวรรณคดีไทย ๘

โดย ชักกลอน ๕๗ 27

๔๐ ตาเสือ

“เสียมองย่องแอบต้นตาเสือ ร่มหูกวางกางเฟื่อฝูงกวางป่า
อ้อยช้างช้างน้ำวเป็นรามา สาลิกาจับกิ่งพิกุลกิน”

วรรณคดี : ชุนช้างชุนแผน

ผู้ประพันธ์ : สุนทรภู่

"เลื่อมมอย่อง แอบต้นตาเสือ ร่มหูกวางเฟื่อฝูงกวางป่า
อ้อยช้างน้ำว เป็นราวมา สาลิกาจับกิ่งพิกุลกิน"(ขุนช้างขุนแผน)

ต้นตาเสือ *Aphanamixis polystachya* พรรณไม้ป่า อยู่วงศ์ Meliaceae

ชื่อท้องถิ่น แผ่นดินไทย มากมายมี พุเก้งที่ใส่ทุ้เก้ายะ,เขือย,เย็นดง,

เซ,ตาปู,มะอ้า ,มะหังก่าน มะยมหางก่าน,มะฮังก่าน,และเลาหง,

โกลตาเสือ,แดงน้ำ,ขม้นดง อิกย้มดง,ยมหังก่าน ,ตุ้เก้ายะก็ดี

ไม้ยืนต้น สูงใหญ่ สิบสองวา ไม้พุ่มหนา ใบเขียวเข้ม เต็มพื้นที่

ดอกสีเหลือง เรืองรอง ผ่องพวงพี ช่อมาลี มีสองเพศ แฉกเดียวกัน

เปลือกดอกต้น ผลใบแก่น รากแผ่นไม้ เป็นยาไทย ใช้ปิดธาตุ ฝาดเข้าชั้น

สมานท้อง ป้องลำไส้ ได้ดีครัน บิดมูกเลือด เหือดพลัน ผันเลือดดี

สรรพคุณ มากมี ดีและร้าย ใช้กินไป ให้พิษร้าย กลายเป็นผี

แม้ขอนไม้ ให้เห็ดพิษ ฤทธิ์มากมี อย่างลองดี มีสิทธิ์ รีดลอนชนม์,

สฤติย์พันธ์ ธรรมสฤติย์

ต้นตาเสือเมื่อเห็นเป็นงอยู่ มันจะดูตรงไหนให้เห็นเสือ

ที่มีตาหาไม่เจอเอน่าเปื้อ แต่ต้องเชื่อคนตั่งนั่งเห็นใจ

ตาเสือตุ้มดงขม้นดงหรือมะอ้า ช่างมีค่าเป็นยามาหลายสมัย

แก่นเนื้อเปลือกผลใบใช้สมุนไพรร คนต่างใช้รักษาไข้หายได้นา

ตาเสือเป็นไม้ยืนต้นที่สูงนัก เปลือกมักแตกสะเก็ดหลุดล่อนหนา

ตามกิ่งอ่อนยอดอ่อนสีเหลืองพา ให้รู้ว่าเป็นตาเสือเชื่อกันนาน

ใบแบบใบประกอบขนนกนี้ ใบย่อยเป็นรูปรีแกมขอบขนาน
โคนใบกลมปลายใบแหลมดูไม่บาน ใบย่อยसानดูสลับนับดูดี

ดอกตาเสือเมื่อเป็นช่อแขนงยาว สีเหลืองไม่ขาวออกราวชอกใบมี
ทั้งช่อดอกเพศเมียเพศผู้ดูเข้าที่ สองเพศนี้มีขนาดเล็กรูปทรงกลม

สรรพคุณตาเสือแก้ธาตุพิการ ยาสมานท้องไส้ได้เหมาะสม
ขับโลหิตขับระดูรัศมดลูกจม นำมาต้มเป็นยาแก้ข้อปวดบวม

ประโยชน์น้ำมันมาทำเฟอร์นิเจอร์ ที่คนเห่อเพราะแข็งเหนียวและไม่หลวม
ทนทานดีเป็นอาหารนกเงือกรวม พืชกำกวมหากกินมากคงอยากตาย

อานนท์ สรวีสูตร

ต้นตาเสือ ไม้ใหญ่ แผ่ใบกว้าง เชียงใหม่เรียก เลาหาง ไต้แดงน้ำ
ใบออกเรียง สลับข้าง ช่างเลศล้ำ สีเขียวกำ เรียบเกลี้ยง เรียงลงมา

ดอกเหลืองอ่อน ช่อแขนง แหว่งออกยาว ช่างดูราว กับตาเสือ เมื่อมองหา
ผลข้างใน มีเมล็ด แดงเหมือนตา เจ้าเสือร้าย เข้มข้นมา ดูท่าที่

สรรพคุณ แก้เสมหะ ขับระดู บิดมูกเลือด บวมอยู่ แก้ได้นี้
สมานท้อง ปวดตามข้อ ใช้ได้ดี ตาเสือนี้ ไม้ทนทาน ไปนานเลย

แต่ระวัง ตาเสือนี้ ก็มีพิษ สั้นชีวิต หากปลั่งพลาต ไม่อาจเฉย
เห็ดจากขอน ต้นตาเสือ เปื้อนมาเลย ต้องสังเวย ชีวิน แด่ดินเอย

ศกุนตลา ณ หนองคาย

ไม้ยืนต้น สูงใหญ่ ไม้ตาเสือ
เปลือกต้นหนา แตกสะเก็ด อยู่เนืองๆ

ดูไม่เปื้อน ยอดมีขน ปนสีเหลือง
ช่อดอกเฟื่อง แขนงยาว รวดร้าวใจ

ดอกเล็กๆ รูปทรงดี สีเหลืองอ่อน
ใบเขียวแท้ แก่บวมข้อ ก็หายไว

ผลกลมก้อน แตกเมื่อแก่ อดำใส
ทุกคนใช้ เนื้อไม้ฝาด แก่ธาตุพิการ

ทำไมเขา เรียกตาเสือ เชื่อได้ไหม
บ้างก็เรียก ขมิ้นดง คงเบิกบาน

ดูอย่างไร ก็ไม่คล้าย เขาเรียกขาน
เพราะพบพาน ไม้ต้นใหญ่ ในป่าดง

ทุกส่วนของ ไม้ต้นนี้ มักมีพิษ
ถ้าอยากให้ มีชีวิต ยาวยืนยง

ใคร่ควรคิด ให้ดีงาม ตามประสงค์
ก็อย่าหลง ใช้มากไป ไม้ตาเสือ

ศรีวัฒน์ สุวรรณ

พายุฝนหล่นพรากระหน้าเสี่ยง
ต้นตาเสือยืนแกร่งทำแรงลม

ไม้ลู่เอียงถูกเหวี่ยงกราวราวจะล้ม
สูงพรางพรมราวป่าอ้าร่มเงา

เปลือกต้นหนาคราแก่ก็ร่วงหลุด
งามช่อดอกเหลืองอ่อนกลมเกลี้ยงเกลา

ใบโผล่ผุดดูจุนนุกที่บางเบา
ผลแก่เข้าปริแตกแพรกรเหลืองแดง

หลากหลายชื่อถ้อยตามท้องถิ่นพง ขมื่นดง มะยมหางก่าน เย็นดงแฝง
 ลำต้นนำทำเฟอร์นิเจอร์แข็งแรง หากพิษแฝงมีอยู่กินถึงวาย
 พิษเพราะใช้มากหากใช้ถูกส่วนสัตว์ จะขจัดโรคภัยให้หายได้
 แก้วทองเสียกำจัดบิตมลายไป ปวดข้อบวมไซ้ไร่ใช้ผลต้มดื่มน้ำกิน
 เกิดอร่ามตามขอบในป่าชายเลน โขยร่มเย็นแก่ฝูงสัตว์อาศัยสิ้น
 นกเงือกงามตามเก็บผลสุกกิน สุขอาจินต์ธรรมชาติโอบอานวย

กุศล คำเพราะ

เพลินชมป่าชายเลนอยู่ริมสมุทร ชีวิตสุดเร้าร้อนขึ้นสุดแสน
 เห็นตัวอ่อนสัตว์น้อยทั่วเขตแดน วายดำผุดสุดแสนระเรงใจ
 แหวกเวียนว้ายซอนแทรกแมกพฤษกษา ผุงบุปผาฤทธรรักษ์ปล้นสดใส
 ใต้แนวร่มต้นโกงกางกังวานไกล แต่ต้นอื่นหม่นนั้นไซ้ไร่ไม่คุ้มชิน
 พันธุ์หนึ่งนั้นมีชื่อว่า"ตาเสือ" พบมากเหลือตามแนวป่ากระแสน
 ทางด้านในชายป่าใกล้แผ่นดิน ที่ล้วนสิ้นเป็นแนวถิ่นป้องแรงลม

ต้นตาลือไม้ยืนต้นมีเนื้อแข็ง เอามาแปลงเฟอร์นิเจอร์ได้เหมาะสม
รากหายใจคลุมโคนต้นไม้ต้านลม ผลทรงกลมแตกเป็นพวงเมล็ดใน
ใบประกอบรูปขนนกกล้อลมคู่ ดอกตัวผู้เป็นช่อแยกแตกพลิวไหว
ดอกตัวเมียออกเป็นกลุ่มสวยวิไล เยื่อเมล็ดในสีแดงใสไฟใจชม
เนื้อและเปลือกของลำต้นมีรสฝาด บำรุงธาตุแก้ท้องเสียได้สุขสม
กล่อมเสมหะขับโลหิตสิ้นระทม ใบและผลแก้ระบม(ตามข้อ)ทั่วเรือนกาย

วลัยพร แสนวนงษ์

ตาลือสิ่งทึกระทึงแรดแซทไลน์ลุ่ม ดั่งถล่มละครนี้มีสีสัน
ทั้งหวานปฐุ์สุดฤทธิ์ต่อຍั้งกัน สุดท่ายนั้นคนด้อยู่คู่แผ่นดิน
แต่คนชั่วมีกรรมทำไว้มาก จึงตายยากความดีหายมลายสิ้น
ถึงอยู่ไปถูกแข่งชักหนักแผ่นดิน ความดีสิ้นความชั่วหามตามครรลอง
อันตาลือในวันนีซัดต้นไม้ เป็นไม้ใหญ่ที่เสียใช้ไว้อบย่อง
ไว้เมียงมองผองเหยื่อที่หมายปอง เขม็งจ้องออกแนวแววตาลือ
ชื่อตาลือไม้สูงใหญ่ให้เกรงขาม แต่งดงามยามได้ยลต้นตาลือ
ทั้งต้นผลใบดอกออกงามเรื่อ มีตาลือรอบลำต้นจนน่าเกรง

อยู่เชียงใหม่ต้นตาเสือเรียกเลาหาง

อยู่กระบี่เรียกต้นดงคนยำเกรง

ใบที่สวยงามเพราะเพียงเรียงสลับ

ใบย่อยเล่ามีเจ็ดคู่อยู่สวยดี

ดอกตาเสือนั้นเล่าเจ้าเป็นช่อ

ดอกสีเหลืองเรืองรองฟ่องพวงไฟ

สรรพคุณของตาเสือไม้เนื้อแข็ง

กินมากเกินอาจถึงตายได้ฉับพลัน

ถ้าทำยาก็รักษาได้หลายโรค

แก้บวมปองต้องใช้ยาทำจากใบ

อยู่ลำปางเรียกขมิ้นดงคนโหรงเหรง

แต่คนเฮงตาปูอยู่ปราจีนบุรี

ใบมันขลับริวชนนกลายใบคือ

ใบรูปรีสี่เหลี่ยมเข็มเอมอิมใจ

ดอกกลุ่มล้อมโบกพลั่วปลิวไสว

เล็กใช้ใหญ่กลีบสามแฉกปลายแยกกัน

เป็นยาแรงมีพิษร้ายได้มหันต์

ที่สำคัญเห็ดขอนไม้นี้มีเมาตาย

หมดทุกชีโสภณแก่นทำยาโรคท้องไส้

ยาเนื้อไม้แก้ท้องเสียเพื่อยหมดแรง

จตุพร สุวรรณปากแพรก

ดอกตาเสือปลุกกันทั่วทุกภาค

ที่ลำปางเขาเรียกว่า "ขมิ้นดง"

ชื่อหลายหลากต่างไปอย่าได้หลง

อย่างวียง "ตาปู" ปราจีนบุรี

ภาคใต้เรียก "แดงน้ำ" ลำเลิสนัก
ภาคเหนือบอกดอก "มะอ้า" นะคนดี

"ยมหังก่าน" คือชื่อที่แม่ฮ่องสอน
เชียงใหม่เรียก "เลาหาง" อยู่ทุกวัน

อุไรรัตน์ ภาสกาณนท์

กำแพงเพชรทักว่า "เย็นดง" นี่
ชาวเงี้ยวชื่อ "เซ" หรอกช่วยบอกกัน

กระบี่อ่านชื่อ "ตุ้มดง" คงสุขสันต์
บุรีรัมย์นั้นชื่อ "มะยมหังก่าน" เอย

อันยาอม ตราเสือ เมื่อก่อนนั้น
เห็นพ่อฉัน นั้นเคยอม พร้อมดมยา

มันรสาติ อย่างไร ใคร่อยากรู้
ขนมทือफी ดีกว่าแน่ ไม่แปรพักตร์

อ้าวซิกหาย ตายหอง ต้องขอโทษ
กลับถึงบ้าน นั้นหนา หุตาลาย

ต้นสาบเสือ นั้นหนอ ก้อรู้จัก
ไม่เคยพบ ประสบเห็น ไม่เด่นพอ

อ่านดูแล้ว เพื่อนแก้วเอย เฉยไม่ได้
คงไม่ไหว ร่ายกลอนนั้น มันไม่แซบ

มองตาเสือ เสือมองนั้น ฉันวิตก
มีเสือเดิน วนเวียนอยู่ ชูก้องมา

สมัยฉัน ยังเด็กน้อย ด้อยพรรษา
ฉันนั้นหนา แสนสงสัย แปลกใจนัก

ลองอมดู รู้แล้วนั้น ฉันประจักษ์
ฉันขอสมัคร รักนี้ ทือफीไทย

ขอได้โปรด อภัยนั้น ฉันมีนหลาย
เปิดดูไลน์ ใส่ทันที ไม่รีรอ

(ต้น)ตาเสือนั้น ฉันซัก จักงหนอ
ฉันต้องรอ ศึกษาก่อน ขอนอนแป็บ

ด้วยครูใหญ่ สถิตย์พันธ์ ทำฉันแสบ
ต้องขอแอบ ส่งหนอ รอคนซา

สั่นนั่งก ตระหนกยิง จริงจริงหนา
บนคบคา ต้นตาเสือ เมื่อฝนพรา

แสงเรืองรอง มองขึ้นมา คาคบไม้

เสือไล่กวด ปวดใจยิ่ง วิ่งหนีน้ำ

ดอกตาเสือ เมื่อฉันพบ ประสบเห็น
อารมณ์หมด หดหาย ให้กลางแคลง

สะดุ้งตื่น คืบกลับมา อีกครานั้น
เสียงฮัลโหล โทรศัพท์ จับใจเรา

โล่งอกที ฉันทึฝืน กลางวันหนอ
ดอกตาเสือ มั่นน่ำฆ่า ทำเลอะเลือน

ต้องปล่อยวาง บางสิ่ง ทิ้งเสียบ้าง
หวังผลเลิศ ประเสริฐล้วน คนชูง

กายอ่อนล้า พาใจ ให้เหี่ยวแห้ง
เหนื่อยสุดสุด ดุจวิ่งแข่ง แรงหมดพลัน

ตัวฉันไซ้รู้ ได้หนีเสือ เมื่อใกล้คำ

เสือวิ่งตาม ฉันทหนีถด จนหมดแรง

แสงจันทร์เพ็ญ ชับเด่น เห็นแล้วแทง
กว่าจะแจ้ง แข็งตายแน่ แท้หนอเรา

เสียงดังลั่น ปลุกฉันตื่น คืบมาเล่า
เมื่อนั้นเขา ให้ไปรับ กลับมาเรือน

น่าหวัร่อ เหตุใดนั้น ฝันเลื่อนเปื้อน
บอกเหตุเตือน เพื่อนสูงวัย ใจพะวง

ให้จิตว่าง อย่าตั้งใจ ไว้สูงส่ง
จิตต้องปลง จงทำหนอ พอประมาณ

เริ่มสำแดง แผงมานี้ ที่ความฝัน

ตื่นมานั้น ใจฉันเต้น เช่นนี้แล

โกวิท อีรวโรจน์

ดอกตาเสือราวตาสาววับวาวไพร สีเหลืองใสพราวพรางกลางไพรสมน্থ
ไม้ยืนต้นสูงใหญ่นกเงือกยล ชอบกินผลเป็นอาหารสืบสานวงศ์
ไม้ตาเสือแข็งแรงและทนทาน เหมาะแก่งานเฟอร์นิเจอร์นำลุ่มหลง
ทำสมุนไพรอย่าใช้มากอาจปดปลง มีพิษสงร้ายกาจพลาดถึงตาย
แม้เห็ดจากขอนตาเสือฤทธิ์เบื่อเมา เผลอเก็บเอาแกงกินสิ้นชีพสลาย
ทุกสิ่งสรรพในโลกนี้มีดีร้าย ท่านทั้งหลายจงสดับรับสิ่งดี

ดวงพร เดชกุลทอง

มะกล่ำตาเสือเมื่อนานมา เพื่อนจากลาตินอเมริกามอบให้
เป็นของโบลิเวียแดนไกล ยังเก็บไว้ในความทรงจำ
ย้อนไปในปีสองห้าสองห้า เอ่ยคำรำลดาตอนย่ำค่ำ
เคยร่วมเรียนร้อเล่นเต้นระบำ วันนั้นจำต้องพรากจากไป
ห่างกันคนละฟากฟ้า ไม่สัญญาว่าจะพบกันใหม่
สามสิบห้าปีผ่านไป สงใจถึงใจไม่เคยลืม

เอี่ยมศรี พงศ์พนรัตน์

ตาอะไรแววามในความมืด ตัวเย็นซิดเมื่อรู้ว่าเป็นตาเสือ
หนีไปปะจระเข้หลงเรือ คิดจนเหงื่อท่วมกายไม่ไหวติง
เมื่อเป็นชื่อต้นไม้โยนารัก ประโยชน์นักแก้ท้องไส้ได้ดียิ่ง
ทั้งแก้บวมปวดตามข้อก็ดีจริง แต่มีสิ่งเป็นพิษอยู่ดูให้ดี

ทุกสิ่งในโลกนี้มีดีชั่ว รักเกลียดกลัวมีทุกข์มีสุขศรี
ประโยชน์โทษคู่ครองสองอย่างมี เหมือนอย่างที่เราเสียยาเบื่อเมา

ชูลีรัตน์ สวัสดิ์

สมุนไพรล้ำค่าในป่าใหญ่ ทั้งต้นใบเป็นยารักษาแผล
ประโยชน์มีมากมายหลายใช้กันแล หลายกระแสนี้แก้ธาตุพิการ
มีชื่อเรียกต่างนามตามท้องถิ่น ล้วนทั้งสิ้นประโยชน์ใช้มหาศาล
ไม้ยืนต้นสูงใหญ่งามตระการ ยามดอกบานเหลืองอ่อนอ่อนหัวใจ

เปลือกต้นนั้นใช้ดีมีรสฝาด สรรพคุณเป็นยารักษาตุดีเอน
สมานแผลแก้บวมใช้ทั่วไป เปลือกนั้นใช้ต้มน้ำทำเป็นยา
แต่อย่างไรให้ระวังอย่าพลั้งเผลอ อาจเจอะเจอพิษแรงแสงลงหนา
ต้นตาเสือเชื่อนั่นนั้นเป็นยา ต้องหามาปลูกไว้ได้ใช้กัน
สรรพสิ่งโลกนี้มีหลายอย่าง ดีเลวบ้างฝึกใจให้สุขสันต์
เช่นตาเสือไม้ดีมีครบครัน แยกแยะกันให้ไวใจสราญ

อัญชลี ณ เชียงใหม่

